

Een ernstig verwaarloosde tuin

Tom van Heusden

Ik maai mijn voortuin slechts sporadisch. Dit tot ongenoegen van de meeste buurtbewoners. Ik woon samen met mijn vriendin in Zwartebroek, een klein dorpje in de Gelderse Vallei waar van haar bewoners geacht wordt dat ze in ieder geval hun voortuin op orde hebben. Afgelopen zomer was het zo ver dat ik de maaimachine ter hand moest nemen: de grassen werden wat hoog. Toevallig was mijn buurman ook in zijn tuin bezig. Hij keek tevreden toe hoe ik mijn voortuin *slash* hooiland begon bij te werken. Met een blik van verbazing keek hij toe hoe ik een plotselinge bocht maakte met de maaimachine en een stukje tuin met rust liet. En nog één, en nog één. Na een kleine 20 minuten had ik geen strakke lap grasfalt, maar een mozaïek van al-dan-niet gemaaide stukjes waarbij de toekijkende buurman enkel nog met zijn hoofd kon schudden. Wat de buurman niet wist is dat ik bij het eerste bochtje mijn Grote pimpernel het leven spaarde, bij mijn tweede een flinke Margriet, de derde een Knoopkruid en ga zo maar door.

Ik heb het grootste gedeelte van de voortuin zo proberen in te richten dat de planten die er staan een 'natuurlijke eenheid' vormen. Soorten die je in de bermen van Zwartebroek aan zou kunnen treffen (mits adequaat beheerd) aangevuld met soorten die als een fastfoodketen voor op nectar foeragerende insecten fungeren. Het geheel heeft iets weg van een rommelige variant van het *Festuco-Crepidetum capillaris* (een associatie van het *Cynosurion*, die we in Nederland niet onderscheiden), met wat rare tuinsoorten als Vlinderstruik en Kleinbloemige salie ertussen. Aspectbepalend zijn echter soorten als Klein streepzaad, Gewoon struisgras, Vergeten wikke en Gewone margriet. De overige tuinen in de straat zijn echter of betegeld, of in beheer als golfbaangrasland. Er wordt met gif gespoten en 'onkruid' krijgt geen kans om een overhoekje te bezetten. Paardenbloemen zijn het kwaad als het gaat om een nette voortuin, die moet je consequent uitsteken.

Wat opvalt is de enorme diversiteit in onze tuin vergeleken met de overige tuinen in de omgeving. Het lijkt ook maar toe te nemen. Dit jaar voor het eerst de Moerasprinkhaan (die toch echt wel speciaal is in een voortuin) die zich in de meer ruige stukken thuisvoelt. In een stuk dood hout wonen Knotskronkels en Platruggen en Gele weidemieren maken dankbaar hun heuveltjes in het gazon dat niet wekelijks platgemaaid wordt. In potvallen (uiteraard staan er potvallen in de tuin) vinden we Kleine dikkaakjes, Aardvlooiën, Gewone oprolpissebedden en veel meer bodemkruipers en door de lucht vliegen Langlijfjes, Roodzwarte dubbeltandjes, Melkelfjes en veel vlinders. Al met al kun je stellen dat wij erg trots zijn op onze voortuin.

Het kwam dan ook als een verrassing toen er een aangetekende brief van de woningstichting op de mat viel: '*Wij hebben geconstateerd dat uw tuin in een ernstige staat van verwaarlozing verkeerd met hoog opschietend onkruid en geven u twee weken om de tuin netjes en op orde te maken*'. Ik bel niet graag met instanties als

de woningstichting, maar voelde mij nu verplicht om uit te leggen dat in dit geval het begrip 'onkruid', net zo relatief is als 'een ernstige staat van verwaarlozing', of 'netjes en op orde'. Na een kort telefoongesprek kon er een afspraak gemaakt worden met de persoon die over de tuinen in de gemeente gaat. Een week later al kwam hij langs om de status van de tuin te bekijken en mijn kant van het verhaal aan te horen. Waar de sfeer wat grimmig begon – ik had mij voorbereid op een behoorlijk getouwtrek om de tuin zo te kunnen houden zoals die is – werd het al vrij snel *relaxed* en aangenaam. Ik vertelde waarom welke plant waar stond, welke insecten daar weer van profiteren en dat ook het beheer van de tuin een reden heeft: verhoging van de biodiversiteit! Na een rondleiding van om en nabij een half uur, waarbij duidelijk werd dat bij de man een soort enthousiasme begon te borrelen, was hij om: "*Meneer, het is mij nu helemaal duidelijk. Excuses voor de brief. Biodiversiteit staat hoog op het lijstje van de Woningstichting en de gemeente, dus wie weet contact ik je nog eens.*" Met stomheid geslagen over de totale omslag zette het mij ook aan het denken. Blijkbaar is de wil er wel, maar het begrip er nog niet.

Terwijl vooral in Engeland al veel onderzoek is gedaan naar de mogelijkheden om biodiversiteit te verhogen door de inrichting van tuinen, is hier in Nederland veel minder wetenschappelijke aandacht besteed aan dit onderwerp. De tuintellingen behoren tot de weinige voorbeelden. De tuinen in Nederland beslaan naar schatting een oppervlakte die ruim elfmaal zo groot is als de Oostvaardersplassen, maar cijfers over daaraan gekoppelde biodiversiteit zijn zeer fragmentair. Buitenlandse onderzoeken wijzen uit dat de herinrichting van een enkele tuin slechts een kleine verhoging van de lokale biodiversiteit als gevolg heeft. De kracht moet hem liggen in de aantallen bio-tuintjes en de verbinding daartussen: veel tuinen moeten een vorm van ecologische inrichting hebben wil het echt zin hebben. Uit de Engelse onderzoeken blijkt ook iets anders: het vinden van mensen in woonwijken die hun tuin willen veranderen ten behoeve van een biodiversiteitsexperiment is zeer gering. De gemene deler hiervoor bleek schaamte: "*Wat moet de buurt wel niet denken van een dergelijke tuin?*" Dit gecombineerd met een basis van onwetendheid zorgt ervoor dat het een zichzelf in standhoudend probleem blijft.

Het is geen onwil of luiheid dat ik de tuin op mijn manier onderhoud. Een eiland te midden van een zee van tegels, gemillimeterd gras en exotische aanplant. Als ik zie wat een klein tuineiland voor een diversiteit oplevert, kan ik mij alleen maar voorstellen wat er gebeurt als meer mensen hun tuin op deze manier zouden beheren. Ik snap dat het lastig is om uit een patroon van maaien, mesten en spuiten te breken, maar als iedereen nou eens een paar tegels uit de voortuin zou trekken, een paar keer per jaar minder zou maaien en misschien, heel misschien, een aantal vierkante meter ecologisch gaat inrichten. Ik durf zelfs te stellen dat een dergelijk ingerichte voortuin een prima mitigatiemaatregel tegen de klimaatverandering zou zijn. Er zou in de toekomst systematisch subsidie vrij moeten komen voor een 'klimaatneutrale tuin'. Genoeg berging voor regenwater, verkoeling op hete dagen, meer mogelijkheden voor opslag van CO₂, een geschikt habitat voor insecten en een voedselbron voor vogels. Doe daar nog een verbod op het spuiten van gif bij, een mooie diverse, zoveel mogelijk inheemse flora en we maken Nederland voorloper op het gebied van de tuinnatuur! Tot het zover is, blijf ik mooi bochtjes maaien in mijn voortuin.